

چرا ۸ درصد؟

علی ملکی خبرنگار گروه نقد روز

یک روز پس از دور دوم انتخابات مجلس شورای اسلامی، نشست

چگونه از این وضعیت خارج شویم؟

مصطفی غفاری
دکتری جامعه‌شناسی سیاسی و استاد دانشگاه امام صادق(ع)

نظریه مردم‌سالاری دینی لروما و تماما آن چیزی نیست که ما در کتاب‌ها می‌خوانیم، می‌نویسیم و در موردش مباحثه می‌کنیم، بلکه نحوه اداره کشور بیشتر نشان می‌دهد مردم‌سالاری دینی در چه وضعیتی قرار دارد. درخصوص جایگاه نهادها ونسبت آنها بایدکمیگر در قانون اساسی، قبول دارم وضعیت قانون اساسی ما جالب نیست، یعنی ما الان نهادهایی را داریم که در سطوح عالی کشوردر حیطه حکمرانی بدون آنکه جایگاهشان در قانون اساسی مشخص باشد و نسبت بقیه نهاد‌های سیاسی و حقوق ملت با آنها روشن باشد، مداخله می‌کنند. شورا‌های عالی یکی از نمونه‌های آن هستند. درعین حال احساس نمی‌کنم که اشکال آن مبهم‌بودن باشد، یعنی ما در اشکال‌رادر جای دیگری می‌بینم ضمن اینکه نهادمفسر قانون اساسی که شورای نگهبان بوده، مشخص است و ما اگر اشکالی در حوزه تفسیر داریم، که داریم محل بحث‌تغییرمی‌کنندویایددرجای دیگری بحث کنیم. درخصوص نقد به برخی اصول قانون اساسی، فکر می‌کنم اتفاقا قانون اساسی جمهوری اسلامی در مقایسه با دیگر کشورها جزء قانون اساسی‌های غیرمبهم و غیرکلی است و شما اگر آن را با قانون اساسی کشورهای دیگر مقایسه کنید، متوجه می‌شوید روح قانون اساسی آن کشورها خیلی کلی‌تر از این اصولی است که ما داریم. به‌طور کلی اما در بحث دکتر کواکبیان جای چند نگاه خالی بود.

ما حزب داریم اما نظام حزبی نداریم

۱- ما مفهوم‌سازی آتچنانی از وضعیت انتخابات اسفند ۱۴۰۲ و اردیبهشت ۱۴۰۳ در ارائه دکتر کواکبیان ندیدیم. در ارائه ایشان یا می‌توانست یک مفهوم‌سازی جدید صورت بگیرد یا روی یک حوزه مفهومی تمرکز شود که پیش از این هم ایشان در این خصوص کار کرده‌اند.

۲- صورت‌بندی جدیدی از وضعیتی که امروز در آن قرار داریم ارائه نشد. البته ریشه‌هایی ارائه شد اما صورت‌بندی‌ای که بگوید «ما الان کجاییم» را در دایره مساله‌شناسی آقای دکتر ندیدیم. مثلا من حسن می‌کنم ما در وضعیت افول نظری و عملی مردم‌سالاری دینی هستیم. فکر می‌کنم وضعیت آتقدیر بحرانی است که می‌توانیم تعارف را کنار بگذاریم. جای آن هم دانشگاه است، اگر حزب نباشد لاقال دانشگاه و نهاد علم این حق را دارد و این

بی توجهی به مجلس بی توجهی به کل نظام است

مصطفی کواکبیان

دبیرکل حزب مردم‌سالاری

آمار منتشرشده بیانگر این است که مشارکت انتخاباتی در تهران به ۸ درصد رسیده. یعنی نه‌تنها نسبت به دور اول زیادتر نشده بلکه کاهش نیز داشته است. روز جمعه ۵۵۲ هزار نفر از ۷ میلیون و ۷۷۵ هزار نفر در انتخابات شرکت کردند. نفر اول هم که آقای بیژن نوباه بود فقط سه‌ونیم درصد یعنی ۲۷۱ هزار رأی آورده. بنده خودم در مجلس دهم یک میلیون و ۲۶۵ هزار رأی آوردم و با این حال نفر ششم شدم. بنابراین آسبب شناسی این مشارکت حداقلی یک ضرورت برای اساتید دانشگاه است.

مجلس در قانون اساسی جایگاه رفیعی دارد ولزام است که به آن توجه شود. فصل ششم قانون اساسی ما ۳۷ اصل دارد که مربوط به مجلس است، البته در این میان ۱۰ اصل هم مربوط به وظایف شورای نگهبان است اما ذیل همین فصل ششم آمده. بنابراین می‌شود گفت یک‌پنجم اصول قانون اساسی ما مربوط به جایگاه مجلس است. بی‌توجهی به آن بی‌توجهی به این جایگاه رفیع و کل نظام است.

۱۰ شاخص مهم برای آنکه انتخابات مجلس دوازدهم با مشارکت پایین برگزار شد

۱- در مورد انتخابات یازدهم اسفند ۱۴۰۲ مجلس یک ابهام درخصوص جایگاه مجلس در قانون اساسی وجود دارد. یعنی در خود قانون اساسی بر نسبت‌هایی درخصوص جایگاه مجلس وجود دارد که باید حل شود. ما زمانی می‌گفتیم نظام ریاستی داریم، یک زمان می‌گفتیم نظام نیمه پارلمانی و نیم ریاستی داریم اما الان واقعیت این است که یک ملغمه‌ای وجود دارد، یعنی هویت نظام مشخص نیست که ریاستی پارلمانی یا نیمه ریاستی و نیمه پارلمانی است. این را باید مشخص کنیم که جایگاه مجلس در همین ساختار نظام ولایت فقیه چیست؟ ما در سال ۶۸ خواستیم بگونه‌ای ریاستی شود که این اتفاق هم نیفتاد اما مجلس اگر بخواهد می‌تواند طرح عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور را مطرح کند و او را استیضاح کند. اینها در قانون اساسی هست که در نظام‌های ریاستی به این شکل مطرح نمی‌شود. پارلمانی محض هم نیست و در قانون اساسی هم اشاره شده که شخص دهم کشور رئیس جمهور است. این مسائل باید حل شود. همچنین ابهامی بر نظرات شورای نگهبان در تشخیص مغایرت قوانین با شریعت اسلام و قانون اساسی وجود دارد. ما در مجلس به این برخورد می‌کردیم که شورای نگهبان درخصوص برخی قوانین نمی‌گفت مغایرت با شرع یا قانون اساسی دارد بلکه می‌گفت که ابهام دارد. یعنی این دیگر «سالبه به انتفاع موضوع» می‌شد. یا می‌گویند این قانون با سیاست‌های کلی نظام جور در نمی‌آید. من در رصد خودم از حوزه‌های تهران متوجه شدم که ۲۸ لیست وجود دارد. آیا انتخابات ما با این‌ها قدرت شکل می‌گیرد یا باید یک نظام حزبی که معمولا در پارلمان‌ها مطرح است، تعریف‌شود؟ از سوی دیگر همین لیست‌ها ژبوریوی‌هایی از یکدیگر نیز کردند.

۲- مساله دوم تضعیف اعتماد عمومی به اصل نظام است. متأسفانه اعتماد عمومی مردم و در واقع ۶۰ درصدی که مشارکت‌نداشتند نسبت به نظام تضعیف شده. البته این موضوع فقط مربوط به دولت فعلی هم نیست، چراکه اگر ۱۰ سال اخیر را بررسی کنیم می‌بینیم که در سال ۹۶ مشکلات و درگیری‌هایی به وجود آمد، سال ۹۸

به نفع نظام سیاسی و نظریه مردم‌سالاری دینی است که صورت‌بندی‌ها و راه‌حل‌ها را از نهاد علم بشنود.

۳- ارائه پدیده‌ارشناسی نسبت به پدیده‌هایی است که در انتخابات شاهدش هستیم. آقای کواکبیان از مساله «رای سفید» با دیدگاه خاصی رد شدند و فرمودند این نشانه کاهش کیفیت مشارکت است. اما در خود جامعه‌شناسی سیاسی رای سفید یک پدیده است و باید ببینیم که چه دلالت‌هایی دارد. یعنی کسانی در انتخابات مشارکت می‌کنند اما میل ندارند که به جناح، فرد یا فهرستی رای دهند. این خیلی پدیده قابل توجهی است. حال می‌تواند نشان‌دهنده بحران نمایندگی سیاسی یا نکات دیگر باشد.

۴- وقتی براساس یک صورت‌بندی به مساله نگاه می‌کنیم طبیعتا باید راه‌حلی هم از آن خارج شود که مثلا آیا راه حل این مساله پارلمانی شدن است یا دو مجلسی شدن؟ این‌ا نظام حزبی است؟ نکته این است که ما حزب داریم اما نظام حزبی نداریم. یعنی بین احزاب و انتخابات ارتباط معناداری برقرار نیست. فکر می‌کنم اینها موضوعاتی است که می‌شود بیشتر روی آن فکر کرد.

در دوران سازندگی برخی از رقابت حداقلی حرف زدند

وضعیت جدیدی که در آن هستیم طبیعتا نیاز به تفسیر جدید دارد حتی تحکیم مباحث قبلی هم باید با ریشه‌شناسی دقیق‌تر انجام شود و حتی مقایسه کنیم که در انتخابات مجلس نهم، بعد از بحران سال ۸۸ در بحرانی‌ترین حالتی که می‌توانستیم برای مشارکت منصور شویم حدود ۶۱ تا ۶۴ درصد مشارکت داشتیم. این یعنی دوسوم مردم در انتخابات شرکت کرده بودند و خبری هم از آرای سفید نبود. این وضعیتی که امروز در آن هستیم به مراتب از وضعیت پسا ۸۸، وضعیت بحران‌تری است ولو اینکه سرورصدایش کمتر باشد. این تذکر را هم عرض کنم که نظریه انتخابات حداقلی، مهندسی شده و با نتایج مضمون نظریه آقای مصباح نیست، بلکه مربوط به دوران سازندگی است. البته ایجاد نبال مقصر نیستیم و قصدمان شناخت علت‌هاست. در همان دوره رئیس جمهور وقت باصراحت در خاطرات خود گفته‌است درخصوص انتخابات چهارم و پنجم باهری صحبت کرده که انتخابات در «رقابت حداقلی» برگزار شود تا نتایج مطمئن‌تری به دست بیاید. بنابراین باید آرای‌های تاریخی را درست دهیم به اینکه بخواهیم بقیه کسی را بگیریم، بلکه باید شناخت‌بهتری نسبت به ریشه‌های وضعیت خودمان داشته باشیم و بدانیم که از چه پایگاه‌ها جایگاهی از حیث تاریخی به مساله نگاه کنیم.

دهم مجلس شورای اسلامی، در این نشست به بررسی انتخابات اخیر پرداختند. مصطفی کواکبیان در ابتدا با ارائه ۱۰ شاخص، به علت‌یابی افت مشارکت مردم در انتخابات پرداخت. کواکبیان برخی از نهاد‌های کشور اعم از خود مجلس یازدهم را از مهم‌ترین عوامل کاهش مشارکت

چرا به این وضعیت دچار شدیم؟

باید به این بپردازیم که چرا در چنین وضعیتی گرفتار شدیم؟ یعنی علت اینکه با این صحنه مواجه هستیم، چیست؟ کواکبیان در نکات ده‌گانه خود تا حدی این وضعیت را پیش‌ش دادند اما هر کدام از این ۱۰ مورد باعث مطرح‌شدن چرایی‌هایی می‌شود. مثلا چرا مجلس یازدهم این‌گونه پیش‌رفت؟ چرا وضعیت قانون اساسی به این شکل است؟ این چرایی‌ها راه‌گشا‌تر است و بهتر می‌تواند ما را به ریشه‌های مساله برساند.

برخی اقدامات مجلس یازدهم اصلا دیده نشد

من با این صحبت کواکبیان که «مجلس یازدهم حتی یک مصوبه در جهت معیشت مردم نداشته» مخالفم. مجلس مصوبات خوب هم داشته. خاطرم هست زمانی که ما در دبیرستان بودیم مشکل مجوزهای هفت‌خوان کسب‌وکار تبدیل به دروسری شده بود و دولت‌ها و مجلس‌ها می‌آمدند و می‌رفتند و همه می‌دانستند که چنین مساله‌ای وجود دارد اما حل نمی‌شد. حالا مجلس یازدهم آمده و یک راه واقعی درست و گروگشایی در زمینه مجوزهای کسب‌وکار ایجاد کرده، منتها چز این اقدام اصلا دیده نمی‌شود یا صورت‌بندی سیاسی درستی از آن ارائه نمی‌شود؟ این راه‌گشایی مانند حکمی در حد خدمات شهرداری تلقی شد و جالب این است که خود مجلسی‌ها و رئیس محترم مجلس فعلی خیلی تمایل ندارند این را در یک چهارچوب بزرگتر سیاسی ببینند و معنا کنند و گویا حواس‌شان نیست که چه کار مهمی انجام شده است.

مشخص نیست که مجلس کجای کار کشور است

در مورد مهار قیمت خودرو هم گام‌های بزرگی برداشته شد، اما چه می‌شود این اقدامات به چشم نمی‌آید و مردم نسبت به خیلی از این خدمات نحسی نمی‌گیرند؟ من فکر می‌کنم دلپیش این است که «جایگاه سیاسی مجلس» در وضع کلی سیاسی کشور روشن نیست. مشخص نیست مجلس کجای کار کشور است؟ وضعیت سیاسی چیست؟ می‌خواهد چه نقشی در آینده کشور داشته باشد؟ این همان دلیلی است که به مهاجرت‌ها دامن می‌زند. ما یک اصطلاحی به کار بر داریم راجع به اینکه مردم «وطن‌گریزی» نمی‌کنند، بلکه «وطن‌گزینی» می‌کنند. یعنی نگاه می‌کنند چه شرایط زیستی در دنیا برایشان فراهم است. چرا مردم امروز در این موضع قرار گرفتند که دست‌به

انتخاباتی دانست. مصطفی غفاری هم با نقد برخی از نظرات کواکبیان، اشاره کرد وضعیتی که در آن قرار داریم، نیاز به تفسیر جدیدتری دارد و نباید با راهبردهای قدیمی به حل‌وفصل آن پرداخت. نکات مهم این نشست را در ادامه می‌خوانید.

وطن‌گزینی بزند یعنی این مساله برایشان ایجاد شده است که آیا در کشوری که در آن متولد شده‌اند و تابعیت آن را دارند زندگی کنند یا بروند سراغ جایی که شرایط زیستی روشن‌تری دارد و همان جاز زندگی کنند؟ سیستم سیاسی باید به این مساله پاسخ دهد.

مشخص نیست نهاد‌های سیامی کشور دقیقا چه نقشی دارند و برای آینده ایران چه کار می‌کنند؟ در کنار وضعیت فرار سیاسی و وضعیت «زوال سیاسی» را نیز داریم. قبلا هم گفته‌ام و بعضی از دوستان معترض شده‌اند. وقتی راجع به زوال سیاسی صحبت می‌کنیم به این معنی نیست که ما از روزمند زوال سیاسی کشور هستیم یا تمامی براندازی داریم و در حال طراحی براندازی نظام سیاسی هستیم. بزرگ‌ترین نظریه پر دازان آمریکایی در رابطه با افول آمریکا، کتاب، مقاله و نظریه دارند. آیا این به معنی این است که آنها‌تمنای فروپاشی، زوال و براندازی کشورشان را دارند یا وضعیت کشورشان را می‌بینند و در حال هشدار دادن هستند؟

جنس بنجل مشارکت‌پذیر نیست

هیچ جای دیگری مثل نهاد علم شایسته‌تر از این نیست که بخواهد نسبت به این مقولات توجه نشان دهد و نسبت به آنها حرف بزند. من فکر می‌کنم فرقی ندارد که جمهوری اسلامی را از کدام طرف بخوانیم؟ چه جمهوری را بگیریم و چه اسلامیتش را به هر حال این ترکیب حقیقی، استحاله شده. اسلام سیاسی این راه‌ی می‌گویند ما آن اسلامیتی که جمهوریت همراهش نباشد را قبول نداریم و کما اینکه اگر اسلامیت را از آن بگیریم سکولاری می‌شود. درخصوص خود انتخابات ماجرا را تحت‌تر خواهد شد اگر به این دقت کنیم که مردم جنس بنجل نمی‌خرند و جنس بنجل مشارکت‌پذیر نیست و خریدار ندارد. وقتی کیفیت برگزاری انتخابات پایین آمد طبیعتا کمیتش هم پایین خواهد آمد. نباید از این تعجب کرد چرا مردم مشارکت نمی‌کنند. تعجب از این است که ما با این کیفیت انتخابات برگزار می‌کنیم. ما تجربه داشته‌ام که مردم در شرایط بحرانی حتی از لحاظ معیشتی، به انتخابات به چشم یک پنجره فرصت نگاه می‌کردند برای تغییر، اما انتخاباتی که هیچ چشم‌انداز تغییری به ما نمی‌دهد این طبیعی است که مشارکتی هم در آن صورت نگیرد. ممکن است پروژه بزرگ ما چه در آکادمی دانشگاه احزاب و صحنه سیاسی این باشد که به این فکر کنیم و دست‌به دست هم دهیم تا دوباره انتخابات را معنادار کنیم. الان پروژه بزرگ جمهوری اسلامی این است که چه کار کنیم دوباره صندوق رای معنادار شود.

بنیاد بین المللی امام رضا رضی الله عنه

مدیر جشنواره: دکتر فرهاد قائمیان

بنیاد بین المللی امام رضا رضی الله عنه

رئیس‌کار می‌کنند

بخش شعر

چهاردهمین جشنواره بین المللی شعر عربی رضوی

اختتامیه جشنواره: ۲۴ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، خوزستان، آبادان

یازدهمین جشنواره ملی شعر کودک و نوجوان رضوی

اختتامیه جشنواره: ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

هجدهمین جشنواره بین المللی شعر ترکی-آذری رضوی

اختتامیه جشنواره: ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، آذربایجان غربی، سلماس

بیست و نهمین جشنواره بین المللی شعر فارسی رضوی

اختتامیه جشنواره: ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، کرمان، شهر کرمان

دبیران: دکتر سید شبر محسنی حسین پور، دکتر سید احمد میرزاده، دکتر سعید سلیمان پور سلمانی، سید محمد جواد شرافت

بخش هنرهای تجسمی

نهمین جشنواره ملی گرافیک رضوی

اختتامیه جشنواره: خرداد ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

سیزدهمین جشنواره بین المللی عکس رضوی

اختتامیه جشنواره: خرداد ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

بیستمین جشنواره ملی خوشنویسی رضوی

اختتامیه جشنواره: خرداد ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

دبیران: مسعود نجابتی، دکتر رسول اولیازاده، مهدی بابایی مجرد

بخش هنرهای تصویری

اولین جشنواره بین المللی فیلم دینی رضوان

اختتامیه جشنواره: آبان ماه ۱۴۰۳

دبیر: محمد حسین لطیفی

بخش سرود

سیزدهمین جشنواره ملی سرود رضوی

اختتامیه جشنواره: ۱۰ الی ۵ تیرماه، خراسان رضوی، مشهد مقدس

دبیر: سید محبتی ذبیحی

بخش هنرهای نمایشی

هفدهمین جشنواره ملی تئاتر رضوی

اختتامیه جشنواره: ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

چهاردهمین جشنواره ملی تئاتر کودک و نوجوان رضوی

اختتامیه جشنواره: ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۴۰۳، خراسان رضوی، مشهد مقدس

سومین جشنواره ملی تئاتر خیابانی رضوی

دبیران: اتابک نادری، دکتر مهدی سبیر، علی محمد رادمثن - اجرای عمومی نمایش‌ها در اردیبهشت ماه ۱۴۰۳ در ۲۵ استان کشور

رویداد ملی آواها و نواهای رضوی

اجرای عمومی گروه‌های آواها و نواهای رضوی در ۸ استان کشور در دهه کرامت ۱۴۰۳

دبیران: دکتر احمد صدری، دکتر هوشنگ جاوید، عزیز تنها

پایگاه اطلاع‌رسانی: shamstoos.ir

☎ ۰۵۱۳۲۲۸۳۰۴۴

☎ ۰۲۱۸۸۸۹۴۶۸۹-۹۰

شماره شناسه ۱۷۱۴۹۹۰ شماره م. الف ۵۵۷

دوشنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۳

شماره ۴۱۳۶

www.fdn.ir

FARHIKHTEGANDAILY